

Magyar tudományosság a világban Hírösszefoglaló – 2024. november

Hírek, események

A MAGYAR TUDOMÁNY NAPJA ERDÉLYBEN – 165 ÉVES AZ ERDÉLYI MÚZEUM-EGYESÜLET nyitóünnepségére és rendezvényeire 2024. november 22–23. között került sor – Az Erdélyi Múzeum-Egyesület 23 évvel ezelőtt csatlakozott az MTA Magyar Tudomány Ünnepe novemberi rendezvénysorozatához. Ez a tudományos fórum évről évre megújult, a tudóstársadalom találkozásának és szakmai párbeszédének, a legújabb eredmények bemutatásának keretévé vált. Az idei rendezvény az Erdélyi Múzeum-Egyesület számára különleges volt, ugyanis a nyitóünnepség

alkalmával emlékeztek meg az Egyesület megalakulásának 165. évére. A rendezvény mottója: *Tudományos tanácsadás a társadalom szolgálatában.* A hagyományokhoz híven a rendezvény fővédnöke a Magyar Tudományos Akadémia elnöke, **Freund Tamás** volt. Az elmúlt évekhez igazodva, az idei rendezvény is két részből állt. November 22-én került sor a Magyar Tudomány Napja Erdélyben 23. fórumának ünnepi megnyitójára a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet dísztermében, az MTA Kolozsvári Akadémiai Bizottságával közös szervezésben. A köszöntéseket követően filmvetítéssel egybekötött emlékülésre került sor az Erdélyi Múzeum-Egyesület megalakulásának 165. évfordulójára emlékezve. Ünnepi plenáris előadást tartott **Lamm Vanda** akadémikus, jogász, a Magyar Tudományos Akadémia alelnöke, valamint **Tigyi Gábor** akadémikus, lipid-biokémikus. **Szász Levente** a BBTE rektorhelyettesének előadása után **Tapasztó Levente** fizikus, az MTA doktora ünnepi plenáris előadása zárta a nyitóünnepséget. A délutáni plenáris előadások megtartására ez alkalommal is fiatal erdélyi kutatókat kértek fel különböző szakterületekről, különböző intézmények képviselőit, azzal a céllal, hogy kutatási eredményeiket minél szélesebb körben terjesszék a hazai közönség előtt is, tudományos kapcsolatokat alakítsanak ki, és ismertté váljanak az erdélyi és magyar tudományos körökben. A szakosztályi és fiókegyesületi rendezvényekre a nyitóünnepség másnapján vagy a hónap más időpontjaiban került sor. A megnyitó keretében adták át a Gróf Mikó Imre-emlékplaketteket és a KAB tudományos díjakat. Hagyományosan a Magyar Tudomány Ünnepe alkalmából szervezett eseményen adják át a Kolozsvári Akadémiai Bizottság tudományos díjait. A KAB közleménye szerint a Tudomány Erdélyi Mestere Díjat **Egyed Ákos** történész vehette át a hosszú, eredményes, sikerekben gazdag történelmi pályája, kiemelkedő tudományos életműve és a közéletben vállalt szerepe elismeréseként. Mint az a laudációban is elhangzott **Egyed Ákos** pályája majdnem egy évszázadot ölel át, a 95. éves akadémikus ma a legismertebb és legelismertebb erdélyi magyar történész <https://eme.ro/>, <https://kab.ro/>

SZIMPÓZIUM AZ AGY SZERKEZETÉRŐL ÉS MŰKÖDÉSÉRŐL – 80 ÉVES ZÁBORSZKY LÁSZLÓ, AZ MTA KÜLSŐ TAGJA – 80. életévébe lépett **Záborszky László**, a Rutgers Egyetem Molekuláris- és Viselkedés-Idegtudományi Központjának elismert professzora, a Magyar Tudományos Akadémia külső tagja, ki a neuroanatómia és az idegkémia területén tett felfedezéseivel szerzett nemzetközi hírnevet – **Záborszky** professzor úr konferenciával ünnepelte meg születése napját, melyre meghívta tanítványait szerte a világból – az előadók között nyolc magyar származású kutató volt jelen. A tudományos szimpózium *Brain Structure and Function* címen került megrendezésre a newarki Rutgers Egyetem Molekuláris és Viselkedés-Idegtudományi Központjában <https://mta.hu/>

SZKÁLA KÁROLY: AZ AKADEMIZMUS ÉS TECHNOLÓGIA BEHATÁSA A TÁRSADALMI FEJLŐDÉSRE – Zágrábban, az Ady Endre Magyar Kultúrkör szervezésében került megrendezésre a „*Az akadémizmus és technológia behatása a társadalmi fejlődésre*” című előadás – Az esemény a Horvátországi Magyar Tudományos és Művészeti Társaság szervezésében valósul meg, és az alkímia történeti hatását, valamint a modern technológiai fejlődés társadalomra gyakorolt mélyreható változásait vizsgálja <https://mta.hu/>

TÖBB MINT 200 HALLGATÓ VETT RÉSZT A XIII. KÁRPÁTALJAI VÁNDOREGYETEMEN – A „GENIUS” Jótékonyági Alapítvány a Soós Kálmán ösztöndíjprogram részeként a 2024/2025-ös tanévben is megszervezte a Kárpátaljai Vándoregyetemet. Az idén 13. alkalommal megvalósuló tudományos-ismeretterjesztő programnak öt intézmény biztosított helyszínt: a beregszászi Kálvin János Református Szakkollégium, az Ortutay Elemér Görögkatolikus Szakkollégium, az Ungvári Nemzeti Egyetem Ukrán-Magyar Oktatási Tudományos Intézete, a radvanci Szent Gellért Római Katolikus Szakkollégium és a házigazda a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola. A Vándoregyetem célja, hogy a kárpátaljai magyar nyelvű felsőoktatásban dolgozó tanárok és kutatók valamennyi, Kárpátalján magyar nyelven oktató felsőoktatási intézményben, vagy ahhoz köthető szakkollégiumban bemutathassák tudományos kutatási eredményeiket, amelyek széleskörű érdeklődést válthatnak ki <https://karpatinfo.net/>

15. MATEMATIKA ÉS INFORMATIKA ALKALMAZÁSOKKAL KONFERENCIA – A VI. Matematikai és Informatikai Szakosztály szervezésében került megrendezésre a 15. Matematika és Informatika Alkalmazásokkal Konferencia Csíkszeredában, a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem Csíkszeredai Karán. A konferenciát több neves intézmény közösen szervezte, köztük a Sapientia EMTE Csíkszeredai Kara, a Babeş-Bolyai Tudományegyetem Magyar Matematikai és Informatikai Intézete, valamint az Erdélyi Múzeum-Egyesület Matematikai és Informatikai Szakosztálya. További szervezők a Farkas Gyula Egyesület a Matematikáért és Informatikáért, a Kolozsvári Akadémiai Bizottság Matematikai, Informatikai és Csillagászati Szakbizottsága <https://eme.ro/>

NEMZETKÖZI NYELVI, IRODALMI ÉS KULTURÁLIS TUDOMÁNYOS KONFERENCIA UNGVÁRON – Az Ungvári Nemzeti Egyetem Hungarológiai Központjában immár hagyománnyá vált, hogy október második felében tudományos szakmai fórumot tartanak. Idén *Nyelvi, irodalmi és kulturális kölcsönhatások a Kárpát-medencében* címmel szerveztek nemzetközi tudományos konferenciát. A program megvalósulását a „GENIUS” Jótékonyági Alapítvány közreműködésével Magyarország Kormánya, a Miniszterelnökség Nemzetpolitikai Államtitkársága és a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. támogatta <https://karpataljalap.net/>

MATEMATIKUSBÓL EGYETEMÉPÍTŐ: A PKE ALAPÍTÓ REKTORÁRA EMLÉKEZTEK – **Prof. dr. Kovács Béla** egyetemi tanár, a Partiumi Keresztény Egyetem alapító rektora emléke előtt tisztelgő kötetet mutattak be a nagyváradi felsőoktatási intézmény amfiteátrumában. Az érkörtlvényesi születésű, nemrég (2024. szeptember 7-én) elhunyt

prof. dr. Kovács Béla a Partiumi Keresztény Egyetem megalapításától, azaz 1999-től 2004-ig volt a II. világháború utáni első romániai magyar magánegyetem rektora, előtte 1996-tól vezetői funkciót töltött be az egyetem jogelődjének számító Sulyok István Református Főiskolán is. 2004–2006 között rektori tanácsadóként, 2006–2019 között egyetemi matematikatanárként tanított a PKE-n. A most megjelent, **Kovács Béla** életrajzi adatait, vele kapcsolatos visszaemlékezéseket tartalmazó, illetve a PKE történetébe is betekintést nyújtó kötet – mint a bemutatón elhangzott – több tényező együttállása révén született meg <https://www.erdon.ro/>

A SZERB TUDOMÁNYOS ÉS MŰVÉSZETI AKADÉMIA RENDES TAGJÁVÁ VÁLASZTOTTÁK LOSONCZ ALPÁRT – A Szerb Tudományos és Művészeti Akadémia (SANU) ma tartotta választási közgyűlését, amelyen az 55 jelölt közül 17 rendes tagot, 22 levelező tagot és 5 külföldi tagot választottak meg – **Losoncz Alpárt**¹ a Társadalomtudományi Tagozatról választották rendes taggá <https://www.vajma.info/>

A SZIMBÓLUMTEREMTÉS ÚJABB ESETEI – Ezzel a címmel tartottak konferenciát a Magyar Tudomány Ünnepe alkalmából. Az eseményt a Kiss Lajos Néprajzi Társaság szervezte meg Topolyán a Művelődési Házban. A rendezvény végén **Szőke Anna**, a Kiss Lajos Néprajzi Társaság eddigi elnöke búcsúzott posztjától, a jövőben helyét **Fehér Viktor** veszi át <https://pannonrtv.com/>

VEZETŐVÁLTÁS A TÉKA ÉLÉN – Új elnöke van a Szlovákiai Magyar Fiatalok Tudományos és Kulturális Társulásának, a TÉKÁnak. A leköszönő **Bajcsi Ildikó** történész, külső köztestületi tag helyét **Bencze Dávid** történész foglalja el <https://www.te-ka.sk/>

EGYMÁS MELLETT VAGY EGYÜTT? – **MŰHELYKONFERENCIA AZ ETNOLÓGIAI KÖZPONTBAN** – Lezajlott a Fórum Kisebbségkutató Intézet komáromi Etnológiai Központjának „Egymás mellett vagy együtt? A kisebbségek kutatása a magyar, a szlovák és a regionális etnológiában” c. műhelykonferenciája. A nemzetközi tanácskozáson hét kutató adott elő, akik arra keresték a választ, hogy miként jelennek meg az etnikai kisebbségek a

néprajzi/etnológiai/antropológiai kutatásokban, akár ezen diszciplínák történetét, akár a jelenben folyó vizsgálódásokat veszik górcső alá. Különös hangsúlyt kapott a dél-szlovákiai térség, azon belül a magyar-szlovák interetnikus viszonyok megannyi kérdése. E kapcsán felmerült a szlovák és magyar szakemberek közti párbeszéd múltja és jelene is <https://foruminst.sk/>

MTNE 23. FÓRUM: XXV. MŰSZAKI TUDOMÁNYOS ÜLÉSSZAK - Az EME Műszaki Tudományok Szakosztálya és a Sapientia EMTE Marosvásárhelyi Kara az idén is megszervezte a XXV. Műszaki Tudományos Ülésszakot, a Magyar Tudomány Napja Erdélyben rendezvénysorozat keretében – A rendezvényünk ünnepélyes keretben biztosít a Jenei Dezsőemléklap átadására... <https://mta.hu/>

FIATAL KÁRPÁTALJAI MAGYAR KUTATÓK KONFERENCIÁJA - „Egy nemzet ereje a kiművelt emberfők sokaságában rejlik.” (Széchenyi István) - A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola és a GENIUS Jótékonyági Alapítvány közös szervezésében került sor a Fialat Kárpátaljai Magyar Kutatók Konferenciájára.

¹ https://hu.wikipedia.org/wiki/Losoncz_Alp%C3%A1rt

A huszonnegyedik alkalommal megrendezett fórumnak a Rákóczi-főiskola Apáczai Csere János Könyvtár Központi olvasóterme adott otthont. Idén három (biológia és földrajz, történelem- és társadalomtudomány, filológia és pedagógia) szekcióban 16 előadó vállalkozott arra, hogy bemutathassa az általa kutatott témát, őket a határon innen és túlról érkező szakmai bizottság tagjai hallgatták meg, s látták el megfontolandó, tanácsokkal <https://kiszo.net/>

A MAGYAR TUDOMÁNY NAPJA A DÉLVIDÉKEN - Szabadság és felelősség címmel tartotta meg tudományos tanácskozását a Magyar Tudomány Napja a Délvidéken rendezvény keretében a Vajdasági Magyar Tudományos Társaság (VMTT). A tanácskozás helyszíne a tartományi képviselőház épülete volt, ahol három szekcióban összesen tizenöt előadás hangzott el. A tanácskozás résztvevői egyebek mellett jogi, szociológiai, politológiai és nyelvtudományi szempontból vizsgálták a szabadság és felelősség fogalmait, társadalmi és hatalomtechnikai aspektusait <https://www.vajma.info/>

23. VAJNASÁGI MAGYAR TUDOMÁNYOS DIÁKKÖRI KONFERENCIA (VMTDK) - A 2002 óta évente megszervezett Vajdasági Magyar Tudományos Diákköri Konferencia (VMTDK) Kárpát-medencei hatókörű, magyar nyelvű tudományos diákköri mozgalom. A rendezvényen 100-150 hallgató mutatta be új kutatási eredményeit, melyeket egy mintegy 50 tagú, nemzetközi tudományos bizottság bíralt el. [...] Ez a rendezvény a vajdasági junior és senior akadémiai szféra egyik legjelentősebb, modellértékű tudományos fóruma, amely a Vajdasági Magyar Felsőoktatási Kollégium keretében, vajdasági egyetemi tanárok kezdeményezésére jött létre <https://mta.hu/>

XII. INTERDISZCIPLINÁRIS PÁRBESZÉD KONFERENCIA. ÉRTÉK ÉS MÉRTÉK – A rendezvény helyszíne a Babeş–Bolyai Tudományegyetem Történelem és Filozófia Karának Magyar Történelmi Intézete volt. A konferencia a tudományos és szakmai közösség számára kínált lehetőséget az új kutatási eredmények bemutatására és megvitatására. [...] A mindennapi szóhasználatban érték mindaz, ami valamilyen szempontból valaki/valakik számára fontos, jelentős, lényeges. Beszélünk anyagi értékekről és szellemi értékekről; megkülönböztetünk gazdasági, politikai, erkölcsi, esztétikai, tudományos, vallási értékeket; egyesek egyetemes értékeként, mások helyi értékeként épülnek be a környezetünkbe... <https://mta.hu/>

MEGALAKULÁSÁNAK A 10. ÉVFORDULÓJÁT ÜNNEPELTE AZ ESZÉKI GLOTTA NYELVI INTÉZET – A Pécsi Akadémiai Bizottság székházában tartotta meg az eszéki székhelyű Glotta Nyelvi Intézet a *Tíz éve a közösség szolgálatában* című jubileumi ünnepi konferenciáját, amelyre az egész Kárpát-medencéből érkeztek neves és szakmailag elismert nyelvészek – A Glotta Nyelvi Intézet 2014 novemberében, a tudomány havában alakult meg mint a Termini Magyar Nyelvi Kutatóhálózat horvátországi kutatóállomása. 2014 előtt a horvátországi magyar

nyelvészek, kutatók a kis régiókat felölelő Imre Samu Nyelvi Intézet keretén belül működtek. A kutatások egyre növekvő száma, a feldolgozandó anyag mennyisége, a tudományos és szakmai utánpótlást biztosító fiatal (egyetemista és doktorandusz) kutatók toborzása, valamint a különböző kutatói csoportokhoz való csatlakozása hamarosan egy újabb kutatóállomás megalakulását tette indokolttá. Megalakulása óta a Glotta elnöke **dr. Lehocki-Samardžić Anna**, az eszéki Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék professzora. A Tanszék és a Glotta eredményes együttműködését az is elősegíti, hogy az Intézet vezetését a tanszék dolgozói alkotják. *„Rengeteg ember munkája építette a mi kis közösségünket, erre a bevezető előadásom írása közben döbbsentem rá. Ebben a 10 évben sok mindent megvalósítottunk. Örömmel töltött el bennünket, hogy vendégeink a köszöntőikben*

hangsúlyozták, mennyire fontos mindaz, amit csinálunk. Nagyon büszkék vagyunk az elmúlt évtizedben megvalósított eredményekre, amelyekről nagy volumenű projektek, kutatások, konferenciák, kiadványok is tanúskodnak” – fejtette ki **dr. Lehocki-Samardžić Anna**, a Glotta Nyelvi Intézet elnöke <https://kepesujtag.com/>

PHILOS-KONFERENCIA A MAGYAR TUDOMÁNY ÜNNEPE JEGYÉBEN – A Vajdasági Magyar Felsőoktatási Kollégium 2015-ben hozta létre a Philos folyóiratot, amelynek műhelykonferenciája minden évben a Vajdasági Magyar Tudományos Diákköri Konferencia nyitóeseménye. A VMTDK egész rendezvénysorozata az MTA Magyar Tudomány Ünnepe jegyében zajlik. A folyóirat szervesen beépült a vajdasági magyar tudományos és művészeti utánpótlás kinevelésének folyamatába, hiszen egy oldott koncepció keretében lehetőséget ad publikálásra egy olyan lapban, amely felöleli a humán és társadalomtudományokat, az irodalmat és a művészeteket. A műhelykonferenciára megjelent a rezümékötet. Az idei tanácskozást **Csányi Erzsébet** projektvezető köszöntötte. A konferencia műhelybeszélgetéssel zárult <https://vmat.rs/>

A SELYE JÁNOS EGYETEMEN ZAJLOTT AZ IDEI FTDK – A XIX. Szlovákiai Magyar Tudományos Diákköri Konferencia az idén november 21. és 22. között került megrendezésre. A színvonalas esemény házigazdája ezúttal a komáromi Selye János Egyetem volt. [...] Az idei éven 32 versenyző mérettette meg magát hat szekcióban ... <https://www.bumm.sk/>

Várható események, felhívások

ERDÉLYI MAGYAROK: LOKÁLIS IDENTITÁSOK – GLOBÁLIS KIHÍVÁSOK – December 6-án kerül megrendezésre az *Erdélyi magyarok: lokális identitások – globális kihívások* című konferencia a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem Csíkszeredai Karának épületében. [...] A Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem mellett társszervező Kolozsvári Akadémiai Bizottság – Szociológiai és Demográfiai Szakbizottság éves rendszerességgel szervezi meg a Társadalomtudományi Seregszemle című konferenciát. Az esemény célja a Sapientia EMTE Karain a társadalomtudományok területén tevékenykedő oktatók és kutatók összehívása egy közös szakmai fórumra... <https://mta.hu>

A NYELVTUDÁS LEHET AZ EGYIK KULCS – A közelmúltban zárult le egy, a bécsi Sigmund Freud Egyetem valamint a Magyar Tudományos Akadémia Társadalomtudományi Kutatóközpontja által végzett kutatás. A szakemberek 30, Bécsbe kivándorolt magyar család bevonásával a többi között azt is vizsgálták, hogy az osztrák oktatási rendszerben az érintettek milyen tapasztalatokat szereztek, és miként befolyásolta a beilleszkedésüket a nyelvismeret <https://volksgruppen.orf.at/>

Portré, interjú

A BBTE MINT KOLOZSVÁR ÉS ERDÉLY FEJLŐDÉSÉNEK KATALIZÁTORA – „Az a gondolatdiverzitás, kreativitás, ami ide be- és innen kiáramlik, motorja, talán egyik fő motorja Kolozsvár és környéke fejlődésének” – fogalmaz **Markó Bálint**, a Babeş–Bolyai Tudományegyetem (BBTE) rektorhelyettese. Az interjúban szó kerül a kolozsvári egyetemisták lakhatási problémáiról, a munkaerőpiac kihívásairól, de különböző zöld projektekről is, illetve azt is górcső alá vesszük, hogy mi minden történik annak érdekében, hogy a BBTE megtartsa vezető tudományos központi szerepét a kelet-közép-európai térségben <https://szabadsag.ro/>

MI MARADT MEG A RÉGI IDŐKBŐL, ILLETVE MI NEM? – **Dr. Szőke Anna** egykor a Debreceni Egyetemen szeretett bele igazán a néprajz tudományába. A Kiss Lajos Néprajzi Társaság elnökeként tizenkét éven keresztül járta a magyar szórványt, és kutatta szellemi, nyelvi és tárgyi örökségünket <https://hetnap.rs/>

Kérjük szíves közreműködésüket abban, hogy a tájékoztató azon részei, amelyek a kutatóhely számára relevánsak, megküldésre kerüljenek annak vezetősége, illetve minden érdeklődő és érdekelt munkatárs részére.

Együttműködésüket köszönjük!